

SAGA
EGMONT

ONNEKSI

LIISA HÄNNIKÄINEN

Liisa Hännikäinen

Onneksi

SAGA Egmont

Onneksi

Cover image: Shutterstock

Kirja ilmentää aikaa, jona se on kirjoitettu, ja sen sisältö voi olla osittain vanhentunutta tai kiistanalaista.

Copyright © 1997, 2021 Liisa Hännikäinen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726581829

1st ebook edition

Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Merja istui vapisten muovituolille, joka oli asetettu puhelimen alle. Hiki valui selkää pitkin. Hän yritti rauhoittua ennenkuin palaisi osastolle. Suussa tuntui metallin maku. Hän kaatoi termoksesta kahvia, mutta sai vain puoli kupillista. Sekin väljähtynyttä.

Onneksi Opo ei ollut saanut Lassea puhelimeen, Merja ajatteli. Mies ei tästä riemastuisi. Hänen olisi parempi selittää kuin vieraan, joka ei osannut sovittaa sanojaan. Tällaista häpeänpäivää he eivät olleet Lssen kanssa ansainneet. Että Kirsi kehtasi. Kaiken sen jälkeen, mitä he olivat tytön hyväksi tehneet.

Joka viikko hän oli kysynyt Kirsiltä, miten ammattikoulussa menee. Ja tämä sanoi aina samat sanat. Ihan hyvin. Lasse jo siitä vitsailikin. Nyt he tiesivät totuuden.

- Jotain ikävää, osastonhoitaja kysyi. Merja nyökkäsi. Tämä ei ollut niitä asioita, joista jutellaan työkavereitten kanssa. Hänen olisi päästävä hetkeksi ulos. Mikä onni että ruokatauko oli vielä pitämättä. Merja voisi lähteä eikä sitä kukaan ihmettelisi. Hän ei halunnut puhua kenenkään kanssa.

Ulos kaupungista ja suoraan vanhalle kylätielle, joka vei merenrantaan. Merja pysähtyi vasta vesirajassa.

Maa oli jo paljas. Kuivat kaislat huojuivat navakassa tuulessa, kun Merja nojasi auton kylkeen. Itku oli koko ajan tulollaan. Hän tuijotti merta, näki saaret kaukana ulapalla. Välissä oli paljon avointa vettä.

Merja muisti päiväkodin joulujuhlan. Sinisen samettihameen, jossa oli pitsikaulus. Hän oli sen itse ommellut. Tyttö lauloi toisten kanssa vaaleat hiukset ohimoilta kihartuen kuin enkeli. Miten ylpeä hän silloin olikaan. Kirsi oli kaikkien sievin.

Mikä häpeä, Merja hoki, paiskoi kiviä harmaaseen veteen. Ahava pureutui kasvoihin. Silmät valuttivat vettä,

kun hän tuijotti merta. Aallokko räiskäytti varpaille ja kylmyys levisi jalkoihin. Hänellä oli vain sandaalit. Hermostuksissaan Merja ei ollut huomannut vaihtaa. Nyt oli niin kylmä että piti mennä autoon istumaan.

Kirsi oli melkein kymppin tyttö syntyessään, sillä ne verottivat keisarinleikkauksesta. Tukka oli tuuhea isänsä mukaan. Vasta yläasteella Kirsi leikkasi pitkät hiuksensa. Permanentti hävitti kiharat ja värjäys vei kultaisen loiston. Mummo itki. Anoppi sanoi vihaisesti, mutta sen ei tarvinnutkaan joka aamu palmikoida hiuksia. Kirsi itse ei siihen oppinut.

– Täytyyhän tytön olla kuten muutkin, Merja oli puolustanut. – Letit ovat vanhanaikaiset.

Hän huokasi muistaessaan, vilkaisi kelloa. Pyörät jauhoivat hetken aikaa tyhjää ennen kuin auto liikahti. Ruokatauko kulunut, muttei Merja ollut nälkäinen.

– Saitko huonoja uutisia, työkaveri alkoi kysellä, kun hän tuli kangasosastolle. Merja tempaisi pakan. Hän alkoi siistiä ripeästi kankaita hyllyihin eikä ollut kuulevinaankaan. Hän vaikka valehtelisi. Sanoisi Kirsin olevan sairaana, kun tarttuvaa keuhkokuumetta oli liikkeellä. Ja tyttö saisi pysytellä sisällä. Kotitöitä kyllä riitti, kun Merjalla oli pitkät työpäivät.

– Mene sinä, työkaveri supatti. Merja vilkaisi naisia, jotka hypistelivät verhokankaita. Ne olivat käyneet monta kertaa. Ei hän voinut sille mitään, jos sopivaa väriä tai kangasta ei löytynyt. Merja pakotti kasvoilleen ystävällisen ilmeen.

– Kun olisi persikanväristä samettia, nainen sanoi, käänteli sintsiä sormissaan. – Kun seinät on jo siniset, niin en minä oikein tätä. Tulee liian kylmä sävy huoneeseen.

– Mutta entäs tämä, Merja sanoi. – Ainakin hyvin lähellä persikkaa. Ja laskeutuu kauniisti.

Hän nosti pakkaa, kokosi reunaan käteensä.

- Kyllä se on vaaleanpunaista, nuorempi nainen sanoi.
- Ja liian ohuttakin.
- Jotenkin halvan näköistä.

Merja laski kankaan tiskille, otti vaaleansinisen pakan näkyville. Eivät ne mitään ostaisi. Puhuivat vaan ja nostattivat kaikki kankaat esille.

– Tämähän jää aika vaaleaksi, kun valo kuultaa takaa, hän yritti, mutta naiset vilkuilivat toisiinsa. Vanhempi puisteli päätään. Mistä hän niille samettia, kun koko kaupassa ei sellaista ollut. Joulun aikoihin oli. Olisivat tulleet silloin. Merja ei uskonut, että persikanväristä samettia oli olemassakaan. Eihän se ollut edes muotia.

– Täytyy mennä Palakauppaan, naiset mutisivat. – Kiitos vaan.

– Olkaa hyvä, Merja kivahti. Päätä särki niin, että se oli haljeta. Hän ei menisi Kirsiä vastaan linja-autolle. Kantakoon tavaransa, kun ei kerran osannut elää ihmisiksi. Hän oli kaikkensa yrittänyt.

– Kirsi tuli, työtoveri sanoi, katsoi pitkään. Merjan sydän alkoi hakata. Tuntui kuin se haluaisi ulos rinnasta, mutta hän ei jättäisi työtään kesken. Tyynesti hän vetäisi langan irti. Kangas repesi kahtia ja hän kääri sen paperiin ompelulankojen kanssa. Onneksi työtoverilla oli asiakas. Merja pääsi livahtamaan Kirsin luo, joka nyrpeänä seisoskeli kasettihyllyjen luona.

– No, hän sanoi kipakasti, lähti viemään tytön laukkaa takahuoneeseen. Teki mieli ravistaa tukasta. Siinä se laapusti hänen perässään, ei näyttänyt katuvan yhtään. Hän antoi rahaa, käski mennä kahvioon odottelemaan. Ei hän muutakaan voinut. Tuntui vastenmieliseltä palkita se munkkikahvilla, mutta muitten aikana hän ei alkaisi pestä pyykkiään.

Merja tiesi, että olisi voinut pyytää vapaata, muttei hän halunnut. Istukoon ja odottakoon. Ymmärsikö edes hävetä? He olivat saaneet raataa sen hyväksi yli voimiensa. Ja tyttö teki tämän.

– Eikö sinulla ole mitään sanomista, Merja tuiskaisi autossa, kun he lähtivät tavaratalon pihalta. – Turha valehdella. Opo soitti meille.

Se kyyristyi istuimella, ei katsonut silmiin.

– Odotas kun isäsi saa kuulla, Merja sanoi, käänsi auton vasemmalle kaistalle. Kirsi näytti tuhruiselta. Se oli taas rikkonut takkinsa vetoketjun vaikka se vasta korjattiin. Huulipuna oli levinnyt rumasti. Se oli maalannut silmänsäkin, mutta tulos oli tuhuinen.

– Miltä sinä oikein näytät, Merja kivahti. – Eikö sinulle ostettu joululahjaksi kallis peili? Että oppisit meikkaamaan?

Kirsi ei sanonut mitään.

– Ja kellekään tästä ei kerrota, Merja sanoi, ajoi liikennevaloihin. – Koko kaupunki nauraa. Elinan pitää saada lukea rauhassa, että pääsee lukioon. Karilla se on edessä seuraavana keväänä. Niillä on sentään tavoitteita.

– Ei erityiskoulusta voi mennä lukioon, Kirsi sanoi.

Valo vaihtui. Merja kaasutti niin, että oli ajaa edellä menevän pakettiauton perään. Tyttö oli muuttunut talven aikana. Se sanoi vastaan, nosteli nokkaansa, kun sille puhui. Kirsillä ja Elinalla oli usein kamalia riitoja. Se kauhistutti Merjaa, kumpikin huusi ja kirosi. Lasse niistä aina hermostui.

– Nyt teet kaiken kotona, Merja sanoi.

– On mun mentävä aamulla kouluun, tyttö selitti.

– Vaikka olet erotettu?

– Asuntolasta vaan, Kirsi mumisi.

– Kyllä sinä nyt sopan keitit.

Kirsi ei sanonut sanaakaan.

– Etkö sinä ole tehnyt läksyjäsi, Merja kyseli. – Mitä sinä oikein puuhaat? Aikoinasi et viitsinyt edes lukemaan opetella. Jätit kaiken tekemättä. Ja sait huonon todistuksen. Ei sillä mihinkään pääse.

– Mitä sen on väliä.

Merja olisi läväyttänyt korvapuustin ellei liikenne olisi pitänyt hänen käsiään autonratissa. Tytöllä oli varaa viisastella. Hän kitkisi kyllä ne luulot pois.

Lasse oli pihalla hänen veljensä Maurin kanssa. Naapurikin puuhasteli pihallaan. Aina se siinä. Kirsi sieppasi laukkunsa, ryntäsi sisälle ovet jyskyen. Lasse katsoi Merjaan. Hän ei voinut siinä, Maurin aikana vaikka se olikin sukulainen.

– Mikäs nyt, Lasse kysyi, tuli perässä keittiöön.

– Kirsi on erotettu asuntolasta huonon käytöksen takia kahdeksi viikoksi, Merja töksäytti. Hän ei jaksanut parempaa. Tyttö tarvitsi miehistä oikaisua, kun oli saanut kasvaa liian vapaasti. Kaikki bänditouhut ja kuvien keräämiset saivat nyt jäädä. Kirsin oli aika kasvaa aikuiseksi.

– Hoida sinä vaan likan asiat, Lasse sanoi, kirosi. – Sinähän ne tähänkin asti olet hoitanut.

Hitaasti Merja nousi yläkertaan. Kirsi oli vetänyt ovensa kiinni, mutta Elinan oli raollaan. Kari pelasi tietokoneellaan, ei edes kuullut hänen tuloaan. Merja oli kuvitellut saavansa lapsistaan kavereita, kun ne kasvaisivat isoiksi. Nyt hän oli yksinäisempi kuin koskaan aikaisemmin. Kenelläkään ei ollut hänelle aikaa.

– Mitä nyt, Elina tiuskaisi ärtyneesti. – Onks äijä taas sanonu jotakin? Mä en välitä. Se on aina pahalla päällä.

– Sano edes isä, Merja huokasi, istui peilipöydän tuolille vaikei tuntenut olevansa toivottu vieras. – Kirsi on erotettu asuntolasta. Opo soitti työpaikalle.

– Onks se lintsannu?

– Sitäkin, Merja myönsi. – Ja ollut öitä poissa asuntolasta. Kokeet on menneet ihan huonosti.

Hän katseli itseään peilistä. Sininen sintsi kiersi kehystä, johon oli aseteltu valkeita ja sinisiä silkkiruusuja. Samaa väriä kuin vuodepeiton kukat.

– Onks sillä joku jätkäkaveri?

– Ei se kerro, Merja selitti. – Ei ole puhunut Opollekaan mitään. Mitä tästä oikein tulee?

– Minkä mä sille voin, Elina sanoi. – Ei se mua kuuntele, jos sellasta meinaat. Ja kuka nyt Opolle. Ne ei käsitä mitään, kun niillä itellä on kaikki hyvin.

Se oli viskannut reppunsa lattialle. Hame roikkui tuolilla helma lattiaa viistäen. Hyvät vaatteet menivät aivan pilalle, kun niistä ei huolehdittu. Merja nousi korjaamaan.

– Anna olla, Elina sanoi. – Oliks sulla vielä jotain? Mä haluisin kuulla tään ohjelman rauhassa.

Kari oli yksin keittiössä.

– Isä on kellarissa, se sanoi. – Mikä sillä taas on? Mä otin vaan voilepää ja heti se alko.

– Voi ei, Merja muisti, löi kämmenellä otsaansa. – Unohdin käydä kaupassa. Tässä tulee hulluksi.

– Eiks tässä talossa laiteta ruokaa, Kari kiljui heti. – Mulla on kaamea nälkä. Mitä se likka vetistelee vintissä? Miks se tuli keskellä viikkoo kotio? Paa se kauppaan, kun säkään et koskaan tuo mitään. Pakasteessa ei oo ees ranskiksia. Miks täällä ei kukaan tee mitään? Merkillistä sakkia.

– Mene sinä kauppaan.

– Ei inspaa, Kari sanoi, otti leipää kaapista. – Mä lähen ihan kohta. Koita nyt laittaa jotain.

Maurin auto lähti pihasta, Merja meni ikkunaan vilkuttamaan. Lassen askeleet nousivat kellarin portaita.

- Millon ruoka on, mies kysyi ärtyisesti. – Laitat likan kauppaan. Kyllä se joutaa. Tässä saa kaikki laiskat elättää.
- Onks se tehny jotain, Kari kysyi.
- Lumppuillut se on, Lasse tokaisi. – Katsokaa te muut ettei ala kuulua samanlaisia puhelinsoittoja.

Lasse istui kellarissa. Autonrämä oli nostettu pukeille, mutta intoa työhön ei ollut. Kaikki yhtä ja samaa. Ylhäällä riideltiin, kun muija jatkutti kakaroitten kanssa. Sekin oli väsynyt. Se ei olisi jaksanut passata akkoja kaiket päivät kaupassa.

Saatana. Radiokin pauhasi yritteliäisyydestä aivan kuin se olisi jokin ratkaisu. Lasse käänsi musiikkikanavalle. Hän oli kyllästynyt maailmanparantajiin ja selittelijöihin, kun ne eivät todellisuudesta mitään tienneet. Ne vaan tilastoivat. Puhuivat siitä miten vienti oli alkanut vetää ja oltiin menossa kohti parempia aikoja. Hän ei ollut sellaista huomannut. Pankki oli yhä niskassa eikä työpaikasta tietoaakaan.

Tiistaina oli ollut teknisten kokous. Oikein hauska saunailta, entinen työkaveri vakuutteli. Ihmetteli ettei hän tullut. Ei kai kun ei oltu kutsuttu. Työtön ihminen ei kuulunut mihinkään, Lasse ajatteli, sörkki ruuvimeisselillä autonpohjaa. Paska mikä paska. Mauri saisi itse laittaa rämänsä.

Joskus Lassella oli ollut luottamustehtäviä. Hän hoiti niitä paljon omalla ajallaan. Sekä rahallaan. Nyt hänet oli kylmästi unohdettu.

Lasse käänsi radion toiselle kanavalle. Kunnollista musiikkia ei tullut enää mistään, joka paikassa rääkyivät takkutukkaiset kakarat, joilla oli renkaita korvissaan. Kaikenmaailman hinttareita. Sen verran Lassekin olisi osannut laulaa. Hän oli kuullut pojan levyjä eivätkä tyttöjen ihanteet olleet yhtään parempia.

Lasse meni seisomaan kellarin ovelle. Pensasaita oli yhtä risukkoa, joka ei enää kasvanut hyvin. Se olisi pitänyt leikata. Naapuri kyni ehtimiseen omaansa, kun se oli eläkkeellä. Oli ehtinyt ennen lamaa täysimääräisiin työvuosiin. Kyllä kelpasi. Kaiket kesät ajoi nurmikkoaan.

Varsinkin viikonloppuisin niin, ettei kukaan saanut nukutuksi.

Hän meni takaisin auton luo, katseli miten ruoste kukki konepellissä. Mauri kuvitteli siitä ajoneuvon vielä tulevan. Se oli liikemies pikkusormeaan myöten ja haistoi rahan, mutta itse ei olisi käsiään liannut.

Lasse ei ollut ikinä kuvitellut, että saisi kenkää perseeseensä. Hän oli pitänyt itseään hyvänä ammattimiehenä. Eikä hän ollut vielä liian vanhakaan. Koulutettu ja kokenut mies. Mutta se ei paljoa painanut. Ulos vaan.

Muija heidät elätti, kun Lassen korvaus riitti niukin naukin pankin maksuihin. Ennen hän maksoi kaikki laskut päivälleen. Nyt sai muija hoitaa. Usein heille ehti tulla maksumuistutuksia, jopa ulosottomiehen ukaaseja. Kaikkea maksettiin vähän kerrallaan: sähkölaskuja, veroja, puhelinmaksuja. Luottokortit olivat käyttökiellossa vuorotellen. Uusia ja yhä uusia soittoja velkojille, jotta vielä tämän kerran saisi lisää maksuaikaa. Eteenpäin ketkuteltiin päivästä toiseen. He puhuivat rahasta, riitelivät rahasta. Kaikki tapahtui rahan nimissä.

Työkaveri jolla oli sama kohtalo kuin hänelläkin, oli opetellut laittamaan ruokaa ja leipomaan. Kehuskeli säästävänsä sillä tavalla pitkän pennin. Lassea inhotti kun mies sillä tavalla alensi itsensä. Hänen äitinsä ei koskaan antanut isän puuttua kotitöihin. Siinä oli selvä jako. Sitäpaitsi heillä oli kolme naista talossa, joten kyllä ne joutivat. Ei Lassea siihen tarvittu.

Radio vinkui ja sihisi, kun hän käänteli asemia. Paljon tyhjää puhetta. Enää ei osattu puhua selvästi eikä asiaa. Radio oli täynnä tyhjäntoimittajia.

Muija vaatisi menemään koululle, Lasse mietti. Hän ei halunnut, yksi kerta riitti. Opo oli ollut alentuva. Kaikki opetusryhmät menivät kiertokäynneille, mutta heidät

jätettiin huonoimpina viimeiseksi. Kaikki puhekin oli alentuvaa. Jos nuorissa oli jotakin vikaa, niin vanhempienkin käsityskykyä aliarvioitiin. Muija oli pitänyt Oposta. Silkkijakku ja makea käytös tehosivat naisiin, mutta Lasse tuli vihaiseksi.

Hän muisti vielä käynnin päiväkodissa, missä juteltiin Kirsin tulevaisuudesta. Ne käyttivät sanaa onnellisuus. Oikein huvitti miten kauniisti ne osasivat. Kyse oli kuitenkin ihan muusta. Heidän lapsensa oli kuulema erilainen. Muija itki kun koulua oli muutenkin jo vuodella lykätty. Lasse kirosi kun se ämmä sanoi, että Kirsi olisi onnellisempi erityiskoulussa. Se oikein hyppäsi. Punaiset läiskät nousivat poskille, mutta se vaan jatkoi. Lapsen parhaaksi. Psykologi oli alustavasti testannut tytön, mutta heidän pitäisi viedä Kirsi nyt sairaalalle, jotta tilanne selviäisi.

– Lasten ja nuorten mielenterveystoimistoon, nainen täsmensi.

– Ei helvetissä, Lasse oli sanonut. – Likka on jo luokiteltu poikkeavaksi. Nyt siitä tehdään hullua. Ei asia miksikään muutu vaikka sitä miten tongitaan.

Muija yritti kotonakin suostutella. Se meni salaa likan kanssa sairaalalle, mutta siitä Lasse raivostui. Kirsi ei ollut erilaisempi kuin muut. Puhe tosin oli viivästynyt kuten hänelläkin aikoinaan. Kaikki muuttuisi lapsen vanhetessa. Ei ollut hyvä kiinnittää huomiota pikkujuttuihin, likka alkaisi vaan itsekin kuvitella kaikenlaista. Normaali elämä olisi parasta.

Lasse sulki radion. Ylhäällä oli hiljaista. Hän alkoi raaputtaa ruostetta autonpohjasta, yritti suojella kasvojaan. Teki mieli tupakkaa. Lasse oli vähentänyt polttamista, kun oli joutunut työttömäksi. Joskus pubissa vain otti kaljan kanssa. Hän oli lihonutkin. Muija moitti kaljamahaa, mutta Lasse ei jaksanut pihistellä ruoasta.

Onneksi muitten lasten kanssa meni tavallisesti. Elina oli terävä ja sitä yritettäisiin kouluttaa niin pitkälle kuin päätä riitti. Karikaan ei ollut tyhmä. Poika oli vaan niin laiska, ettei edes jääkiekko kiinnostanut. Aikaisemmin oli lähtenyt Lassen kaveriksi. Valmentaja oli sanonut, että pojalla on lahjoja. Hän oli oikein innostunut. Muija motkotti myöhäisistä harjoituksista, kun pikkuhäiskille ei tahtonut löytyä pelivuoroja inhimilliseen aikaan. Matkatkin olivat pitkiä. Usein tultiin aamuyöstä toiselta puolen Suomea, mutta hän pani pojan aina kouluun. Se oli hoidettava, nuorena sitä jaksaa. Mutta sitten soitti opettaja. Kari nukkui tunneilla väsymystään. Läksyt jäivät tekemättä ja opettaja vaati keskittymään enemmän kouluun. Se ei ollut pelimiehiä. Muija meni opettajan puolelle, sen mielestä poika ei voinut jaksaa kaikkea.

Kari on pehmeä, Lasse ajatteli. Vaarinsa oli aivan toisenlainen. Kasvattajanakin. Heillä oli vyöremmi hoitanut asiat niin, ettei tehnyt mieli nikotella vastaan. Hän ei tahtonut omille lapsilleen samaa. Kari ei vaan ollut kasvanut sellaiseksi kuin Lasse toivoi, sillä muija pehmoili pojan kanssa.

Hyi helvetti, Lasse sylkäisi. Ruostetta kaikki vaatteet täynnä, kädetkin niin punaisina ettei pesussa lähtisi.

Lasse kaivoi tupakat piilopaikasta. Toivottavasti muija ei näkisi. Veti se itsekkin joskus sätkän. Luuli ettei hän tiedä, mutta Lasse ei viitsinyt huomauttaa asiasta. Ei sille paljon vapaata jäänyt, kun vielä illat ompeli asiakkaitten verhoja tai teki vaatteita lapsille. Hänellekin komeat paidat. Sellainen muija hänellä oli.

Lasse kiersi talon taakse, näki Elinan pyörän kumollaan. Hän laittoi sen telineeseen. Joku vielä varastaisi, kun tyttö jätti lukitsematta. Onneksi Kari oli tarkempi mopostaan. Se ainakin huolehti tavaroista, kun oli ne itse kunnostanut. Kellarissakin innostui joskus

tekemään. Viime aikoina heillä oli mennyt sanailuksi, kun Kari väitti aina vastaan. Sitten raivosi ylhäällä. Oli hajottanut yhden kaapin ovenkin, kun suutuspäissään viskoi. Ei yhtään hillinnyt.

Onneksi he asuivat omakotitalossa. Täälläkin oli naama naapurin lasissa, muttei sentään niin monen kuin keskikaupungilla. Vanha sairaanhoitaja oli ollut pahin.

Silloin he asuivat kerrostalossa. Kirsi ei oppinut ajamaan polkupyörällä vaikka miten harjoiteltiin. Muija hermostui. Tyttö polki vaan takaperin ja kaatui. Muija huutamaan, mutta Kirsi alkoi virnistellä. Hermoissa on vikaa, sairaanhoitaja sanoi. Siksi nauroi eikä pystynyt lopettamaan. Ainahan ämmä tiesi kaiken paremmin.

Lasse oli lopulta suuttunut kunnolla, kun Kirsi ei yhtään yrittänyt. Vänkäsi vastaan. Hän vetäisi pihlajanoksalla kintuille, kun se oli koko ajan hankala. Kirsi alkoi kirkua. Hän tarttui käteen, alkoi raahata huutavaa tyttöä sisälle.

– Soitan poliisit, huusi vanha sairaanhoitaja. – Laitan lastensuojeluviranomaiset. Sellaista menoa. Saisitte hävetä.

– Soita vaikka presidentille, Lasse oli sanonut, retuutti tyttöä ylöspäin. Muija juoksi portaita katsomaan. Seuraavana päivänä se vei Kirsin vanhempiansa luokse, missä tuffa opetti ajamaan. Lasse ei koskaan kysynyt konsteja.

Sen päivän jälkeen Lasse alkoi hankkiutua eroon kerrostalosta. Muija löi hanttiin, mutta hän piti päänsä. Naapureitten takia. Ne olivat aina kyselemässä Kirsistä.

Vanha sairaanhoitaja oli näytellyt muijalle kaikenlaisia papereita, joilla lapsia testattiin. Merja innostui. Sairanhoitaja kuvitteli tietävänsä tilanteen, koska Kirsi kävi sen luona kylässä. Tytöllä ei ollut leikkiveriteita.

Lasse kielsi vierailut, mutta Kirsi meni salaa. Mitä lie lapselta kyselty. Saatanan vanhapiika.

– Tule isä syömään, Elina huusi portailta.

– Mitä siellä on?

– Jauhelihapihvejä ja ranskalaisia, tyttö selitti. – Äiti haki kaupasta. Eihän meillä koskaan oikeaa ruokaa laiteta.

– Eikä teille mikään kelpaa, Lasse tuhahti. – Joulunakin halusitte nakkeja ja ketsuppia.

Muija näytti väsyneeltä. Hän ei käsittänyt, miksi se meni tekemään kaiken itse. Elina olisi voinut auttaa. Olihan niillä koulussa kotitaloutta. Lasse mulkaisi Kariin, joka istui vinottain. Pojalla oli taas kiire. Kirsi hotki ruokaa. Se ei katsonut kehenkään, painoi vaan päänsä alas. Kari vilkuili kelloa eikä huomannut maitolasia, se kaatui.

– Herralle piittää vissiin laittaa nokkamukiin, Lasse sanoi.

– Älä viitsi, muija pyyteli.

– Ja likka syö kuin sika, Lasse jatkoi. – Tiputtelee vaatteilleen. Etkö ole sitä pöytätavoille opettanut?

– On sullakin kyynärpäät pöydällä, Elina tokaisi.

– Jumalauta, Lasse huusi. – Kakarat hyppii silmille vaikkeivät tienaa penniäkään. Kuluttavat vaan.

– Kuten sinäkin, poika mutisi.

Kirsi tirskahti. Hetken Lasse ajatteli, että lyö mutta sai hillityksi itsensä. Muija työnsi Kirsin eteiseen, vei kovaa vauhtia vinttiin. Elina tuijotti, ilme oli nyrpeä.

– Pysyt huoneessasi, Lasse karjui keittiön ovella. – Mitään ruokaa ei anneta ennen kuin osaat olla ihmisiksi.

– Helvetin helvetti, Kari kiljui, ryntäsi ovesta pihalle. Lasse jätti ruoat pöytään. Hän oli kurkkuaan myöten täynnä perhettä ja kotielämää.

Kartsa odotti Kirsiä. Se ajoi kalliilla ja ihanalla avoautolla, sillä oli varaa. He olivat huoneessa kahden. Ovi oli lukittuna. Kukaan ei pääsisi sisälle. Kartsa ei pitänyt hänen vanhemmistaan.

– Viivyt kauan rakkaani, se sanoi Kirsille. – Minun tuli kova ikävä.

– Isä ajoi pois pöydästä.

– Älä välitä rakkaani, Kartsa sanoi. – Vien sinut syömään kaviaaria ja ostan kalleinta shamppanjaa.

– Oma rakkaani, Kirsi mutisi, sulki silmänsä. Kartsa oli hänen vierellään. Isä ei pystynyt ajamaan sitä tiehensä vaikka monet kerrat yritti. Kaikki olivat tyhmiä: vanhemmat, opettaja, terkkari, reksi ja opo. Asuntolan valvoja vittumainen ämmä. Aina vahtimassa kaikkea. Kaveritkin typeriä, sillä mitä ne rakkaudesta tiesivät. Puhuivat vain hikisiä vitsejä.

Valehtelija, ne sanoivat hänelle.

Hän ei vastannut vaikka ne huusivat. Hoitakoon omat asiansa. Hän vihasi niitä.

Puseron nappi oli auki. Äiti huusi että hän oli huolimaton, muttei se sitä ollut. Kartsa oli aina näppeineen kiinni hänen rinnoissaan. Ei uskonut vaikka hän kielsi.

– Hyi, hyi sua, Kirsi sanoi, aukaisi toisen nappinsa. – Voi Kartsa olet ihan kauhea.

Se ei lopettanut, aukoili vain nappeja. Toinen rinta pullahti ulos, kun liivit olivat niin pienet. Äiti osti aina väärää kokoa. Hän antoi Kartsan kosketella rintaansa, työnsi sen sitten takaisin liiveihin. Äiti tuli portaissa.

Kartsa veisi hänet kartanoonsa, joka oli maksanut miljoonia. Hän ei ikinä tulisi takaisin.

Äiti jyskytti oveen.

– Joo, joo, Kirsi huusi, hiljensi mankkaa. Koskaan ei saanut kuunnella rauhassa. Kartsakin näytti ärtyneeltä.

– Musiikki kuuluu alas saakka, äiti sanoi. – Etkö sinä yhtään ajattele? Isäsi on muutenkin hermostunut kuten näit. Ja sinä vaan naurat. Semmoinen ei ole oikein vai mitä?

Se painoi mankan kiinni.

– Älä, sanoi Kirsi vihaisesti. – Anna olla.

Äiti katseli huoneessa ympärilleen, jäi tuijottamaan bändikuvia. Kirsi painoi musiikin soimaan. Babe oli ihana kappale, mutta äiti pilasi sen.

– Taasko sinä olet ripustellut poikien kuvia, se huokasi. – Eikö siitä sovittu? Olet liian iso kuuntelemaan poikabändejä. Ethän sinä voi mennä naimisiinkaan niitten kanssa. Lopeta jo. Ne on pikkutyttöjen suosikkeja.

Kirsi hymyili Kartsalle, joka nikkasi silmää.

– Mitä sinä oikein virnuilet, äiti hermostui. – Olet kai ottanut pillerisi säännöllisesti? Ne on muistettava, ettei käy huonosti.

Se meni ikkunaan, poimutteli verhoa, joka oli jäänyt pahasti pussille. Huoneessa oli lämmintä. Äiti ei antanut aukaista ikkunaa, kun verhoasetelma menisi pilalle. Se alkoi kiukkuisesti purkaa hänen kassiaan.

– Hyvät puserot rypyssä, se pauhasi. – Minä ompelen kauniita vaatteita, että olisit kuten muutkin. Sinä vaan et välitä. Paaskaat kassiin miten sattuu.

Se katsoi häneen, näytti vihaiselta.

– Missä sinä oikein olet luuhannut yökaudet, äiti sanoi. – Kenen luona? Jossakin sinun on pitänyt olla. Täytyisi opiskella kovasti, että saa hyvän todistuksen. Sinä et vaan välitä mistään.

Kirsi ei sanonut mitään, ei kannattanut.

– Mitä numeroita olet saanut kokeista?

– Ihan hyviä, Kirsi sanoi. – Ei ne muutkaan parempia saa.

– Älä valehtele. Opo kertoi, äiti sanoi, tuli hänen eteensä. Sininen silmämeikki oli tuhruinen itkemisestä. Se ei koskaan laittanut muuta väriä luomiinsa vaikka lehdissä esiteltiin vaaleanpunaista ja harmaata.

– Nyt kerrot kyllä kaikki, äiti sanoi, kävi kiinni. Kirsi tempaisi irti, tuuppasi sitä. Äiti läväytti poskelle. Se oli aivan hysteerinen. Hän suojasi päätään toiselta iskulta, mutta äiti syöksyikin itkien alakertaan. Kirsi lukitsi oven. Kartsa hymyili, kun äiti oli sen mielestä huvittava. Turha asioita oli udella. Ei hän ollut kertonut Opollekaan vaikka tämä suuttui. Se oli huutanut, miten oli vastuussa oppilaista.

Paskat, Kirsi ajatteli. Se ajeli vaan hienolla autolla ja puhui tärkeän näköisenä kännykkäänsä. Tai oli taputtelemassa naisopettajia takapuoleen kuten Mallu kertoi.

Kirsi tyhjensi kassin lattialle, heitti vaatteet komeroon, joka oli aivan täysi. Ei hän äidin ompelemisesta välittänyt. Se ei koskaan antanut hänen ostaa mitään kaupasta. Ei valikoida edes kenkiä, kun toi vaan kaiken tavaratalosta. Rintaliivitkin. Ne puristivat, olivat liian pieniä. Äiti ei käsittänyt. Se halusi hänen olevan pikkutyttö.

– Ostetaan pitsiä, Kartsa sanoi. – Upeaa satiinia ja mustanväriset, kun sinulla on ihanan isot rinnat.

Kirsi katsoi itseään peilistä. Hänellä oli todella hyvänkokoiset, isommat kuin monella muulla. Kirsi työnsi syrjään vaaleanpunaista harsoa, joka koristi peiliä. Siinä oli kuivattuja ruusuja. Hän inhosi niitä kuten Elinakin.

Marsun kori oli pesty. Se roikkui katossa täynnä kuivakukkia ja siinä kiersi suuri rusetti.

Marsu oli ollut hullunkurinen. Sen käpälät liukuivat kiiltävällä lattialla, kun se yritti takaisin matolle. Marsu vikisi koko ajan. Hän nosti sen yhä uudelleen liukkaalle, kun se oli niin hullunkurinen pelossaan. Elina sanoi, että

hän kiusasi. Ja Saga, sen pestiskaveri, oli vihainen. Tiukkasi aina miksei hän siivonnut marsun häkkiä, kun se haisi kuselle.

Onneksi marsu kuoli kuten hamsterikin, joka heillä oli aikaisemmin. Elina vaati niitä eläinlääkärille. Äiti sanoi siskoa hulluksi, saihan niitä uusia. Eikä Kirsi edes pitänyt elukoista. Kissat olivat pitkäikäisempiä, mutta kiipesivät aina Sagan syliin. Vessassa haisi. Kirsin olisi pitänyt siivota hiekkalaatikko, muttei hän viitsinyt. Ei hän kissoja ollut halunnut. Isä potki niitä ulos, sillä elukoitten paikka oli pihalla. Kille muutti kadun päähän, vanhan äijän luo. Äiti ja isä menivät hakemaan kissan. Sanoivat että äijä varasti, mutta Kille meni takaisin. Lopulta ne antoivat olla.

Isä iloitsi kun Kallekin hävisi eikä heillä ollut enää yhtään kissaa. Se oli joulun jälkeen, kun oli kovat pakkaset. Isä ei päästänyt Kallea sisälle. Olihan sillä turkkinsa. Kari riiteli kamalasti, kun se piti kissasta. Kirsiä nauratti. Isä sanoi veljeä akkamaiseksi ja kyllä se olikin, kun itki kissan perään. Eivät miehet semmoisesta välittäneet.

Keväämmällä joku tiesi, että Kalle oli vanhan pariskunnan luona toisessa kaupunginosassa.

- Lumihangesta olivat pelastaneet, Kari raivosi. - Korvissa oli paleltumia. Parempi sen on siellä. Saa olla ainakin sisällä. Ja ruokitaan. Muutenkin kuin perunankuorilla.

Äiti olisi hakenut kissan takaisin, mutta isä kielsi. Kesällä voisi ottaa uuden. Kissat saivat silloin penikoita.

Saga sanoi suoraan että heillä räkättiin elukoita. Elinakin suuttui vaikka oli sen kaveri. Sagan kotona oli kolme kissaa. Niitä palvottiin, sillä jokaisella oli oma ruokakuppi ja nukkumakori. Äiti tuhahteli. Kissa ei ollut

kissa, jos sitä kuljetettiin valjaissa. Elukan tuli saada olla vapaana.

– Jos kuolee niin kuolee, äiti sanoi. – Kissan luonto on sellainen, että pitää olla vapaana. Muu on eläinräökkäystä.

Se sanoi sen Sagalle koska ei pitänyt tytöstä. Elina puolusti. Se ei välittänyt vaikka Sagan mummu käytti mustalaisvaatteita. Elinan mielestä Saga oli mukava.

– Tulet kyllä tiskaamaan, Elina kiljui alhaalta. Kirsi puki äkkiä puseron päälleen.

– Mulla on kotitehtäviä, Elina sanoi oven takaa. – Äiti ompelee työkaverille juhlapukua.

– Tiskaa ite.

– Mä sanon isälle, Elina uhkasi. – Koulusta poispotkittu. Mitä sä oikein siellä teit?